

ผลการวิจัย

ในการวิจัยภาคสนาม ได้วิจัยการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์จัดแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
2. กลุ่มคณะกรรมการมัสยิด
3. กลุ่มผู้รู้ศาสนาอิสลาม อันได้แก่ โต๊ะครูปอเนาะและครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เสนอเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด โต๊ะครูและครูสอนศาสนาอิสลาม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและทดสอบสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

2.1 วัตถุประสงค์ที่ 1 ลักษณะการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด โต๊ะครูและครูสอนศาสนาอิสลาม

2.1.1 สมมติฐานที่ 1 การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา สามารถตอบสนองความจำเป็นด้านการดำเนินชีวิตครอบครัวและมรดกในกรอบของกฎหมายอิสลามได้

2.2 วัตถุประสงค์ที่ 2 รายละเอียดต่างๆที่ต้องเพิ่มเติมในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด โต๊ะครูและครูสอนศาสนาอิสลาม

2.2.1 สมมติฐานที่ 2 การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลาไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบันเนื่องจากยังขาดรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบังคับใช้

2.3 วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัญหาในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด ไต๊ะครูและครูสอนศาสนาอิสลาม

2.3.1. สมมุติฐานที่ 3 การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลาปัจจุบันประสบกับอุปสรรคหลายประการ เนื่องจากขาดกฎหมายมารองรับ

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด ไต๊ะครูและครูสอนศาสนาอิสลาม รวมจำนวน 69 คนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง

ที่	ตำแหน่ง	จำนวน
1	กรรมการอิสลามประจำจังหวัด	6
2	กรรมการอิสลามประจำมัสยิด	52
3	ไต๊ะครู	3
4	ครูสอนศาสนาอิสลาม	8
	รวม	69

ตารางที่ 2 คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำแนกตามตำแหน่ง

ที่	ตำแหน่ง	จำนวน
1	อิหม่าม	24
2	คอเด็บ	20
3	บิหลัน	7
4	กรรมการมัสยิด	1
	รวม	52

ตารางที่ 3 คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำแนกตามอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวน
1.	เมือง	4
2.	หาดใหญ่	4
3.	สะเตา	4
4.	เทพา	4
5.	สะบ้าย้อย	4
6.	จะนะ	4
7.	นาทวี	4
8.	รัตภูมิ	4
9.	ควนเนียง	4
10.	สิงหนคร	4
11.	บางกล่ำ	4
12.	สติงพระ	4
13.	ระโนด	2
14.	คลองหอยโข่ง	2
รวม		52

ตารางที่ 4 คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำแนกตามมัสยิด

ที่	มัสยิด	สถานที่ตั้ง	
1.	มัสยิดอุสาสนอิสลาม	ต.บ่อยาง	อ.เมือง
2.	มัสยิดทุ่งใหญ่	ต.เขารูปช้าง	อ.เมือง
3.	มัสยิดหาดใหญ่ใน	ต.ควนลัง	อ.หาดใหญ่
4.	มัสยิดบ้านไปิ๊ะหมอ	ต.บ้านพรุ	อ.หาดใหญ่
5.	มัสยิดบ้านทุ่ง	ต.สะเตา	อ.สะเตา
6.	มัสยิดฮีคาญาตุลมุตตาคีน	ต.สำนักแก้ว	อ.สะเตา
7.	มัสยิดคารุสตา	ต.เทพา	อ.เทพา

8. มัสยิดนุรุลมุตตาคีน	ต.ลำไพล	อ.เทพา
9. มัสยิดนุรุดดีน	ต.คูหา	อ.สะบ้าย้อย
10. มัสยิดเพ็งยา	ต.สะบ้าย้อย	อ.สะบ้าย้อย
11. มัสยิดนุรุลอิมาน	ต.บ้านนา	อ.จะนะ
12. มัสยิดบ้านคูแคว	ต.แคว	อ.จะนะ
13. มัสยิดปลักพอม	ต.ท่าประคู้	อ.นาทวี
14. มัสยิดบ้านพลีใต้	ต.นาทวี	อ.นาทวี
15. มัสยิดลานควาย	ต.ท่าชะมวง	อ.รัตภูมิ
16. มัสยิดชีฮารุดดีน	ต.เขาพระ	อ.รัตภูมิ
17. มัสยิดหัวไทร	ต. ห้วยลึก	อ.ควนเนียง
18. บ้านคลองपालาม	ต. ห้วยลึก	อ.ควนเนียง
19. มัสยิดนุหฺรูนยาकिन	ต.วัดขนุน	อ.สิงหนคร
20. มัสยิดอิมาคัดลอิสลาม	ต.สทิงหม้อ	อ.สิงหนคร
21. มัสยิดหนองขวน	ต.ท่าช้าง	อ.บางกล่ำ
22. มัสยิดญุมฮียะตุลอิสลามีย์	ต.ท่าช้าง	อ.บางกล่ำ
23. มัสยิดนุรุดดีน	ต.กระดังงา	อ.สะทิงพระ
24. มัสยิดยามาอาคีนนุร	ต.ชุมพล	อ.สะทิงพระ
25. มัสยิดอุสาสนอิสลาม	ต.บ่อตรุ	อ.ระโนด
26. มัสยิดยาบัลเราะห์มะห์	ต. คลองหอยโข่ง	อ.คลองหอยโข่ง
รวม	26	มัสยิด

ตารางที่ 5 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามประสบการณ์ในตำแหน่ง

	กรรมการจังหวัด	กรรมการมัสยิด	โต๊ะครูและครู
20 ปีขึ้นไป	-	9	2
10-19 ปี	3	14	-
6-9 ปี	-	18	6
1-5 ปี	3	11	3
รวม	6	52	11

ส่วน โต้ะครู และครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 11 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

โต้ะครู จำนวน 3 คน ได้แก่

1. โต้ะครูปอเนาะบ้านลุ่ม อ.สะเตาะ จ.สงขลา
2. โต้ะครูปอเนาะเกาะทาก อ.จะนะ จ.สงขลา
3. โต้ะครูปอเนาะเกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา

ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 8 คน ได้แก่

1. ครูที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศ ซาอุดีอาระเบีย
ได้แก่ ครู โรงเรียนส่งเสริมศาสนาวิทย์ามูลนิธิ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
และโรงเรียนนุสदानุคติน อ.จะนะ จ.สงขลา
2. ครูที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศอียิปต์
ได้แก่ ครู โรงเรียนพัฒนาการศึกษา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา และโรงเรียนจริยธรรมอิสลามมูลนิธิ อ.จะนะ จ.สงขลา
3. ครูที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศปากีสถาน
ได้แก่ ครู โรงเรียนพัฒนาการศึกษา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลาและโรงเรียนส่งเสริมศาสนาวิทย์ามูลนิธิ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
4. ครูที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศมุสลิมอื่นๆหรือมหาวิทยาลัยอิสลาม
ได้แก่ ครู โรงเรียนส่งเสริมวิทย์ามูลนิธิ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา และโรงเรียนพัฒนาการศึกษา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

การวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมุติฐาน

2.1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ลักษณะการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาลักษณะการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ปรากฏว่า เป็นการใช่มุขหมายจากตำรากฎหมายอิสลามที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีรายละเอียดดังนี้

การศึกษากฎหมายอิสลาม

การศึกษาศาสนาอิสลามของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในรูปแบบปอเนาะ โดยเฉพาะอย่างปอเนาะในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดสงขลา มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ศึกษาในสถาบันรูปแบบอื่นๆ เช่น การศึกษาในระบบโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ในส่วนสถาบันการศึกษาของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สถาบันการศึกษาของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา จำแนกตามจังหวัดที่ตั้งของสถาบันการศึกษา

ที่	สถานศึกษา	จำนวน
1	ปอเนาะในจังหวัดปัตตานี	5
2	ปอเนาะในจังหวัดสงขลา	7
3	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	1
4	สถาบันการศึกษาดังประเทศ	3
รวม		16

จากตารางที่ 6 ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา จำนวน 6 คน ศึกษาจากสถาบันสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 16 สถาบัน เนื่องจากการศึกษาศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ศึกษามากกว่า 2 สถาบัน

สถาบันการศึกษาที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาศึกษาศาสนาอิสลาม มีรายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สถาบันการศึกษาของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา

ที่	สถานศึกษา	ที่ตั้ง
1.	ปอเนาะครูหะยีหมัด จะนะ	จ.สงขลา
2.	ปอเนาะครูเหล็บ ท่าใหญ่	จ.สงขลา
3.	ครูย่า บ้านลุ่ม	จ.สงขลา
4.	ปอเนาะครูสัน ท่าชะมวง	จ.สงขลา
5.	ปอเนาะครูเจด เกาะหมี่	จ.สงขลา
6.	ปอเนาะครูหวัง ควนมิด	จ.สงขลา
7.	ปอเนาะครูหนอด อ.จะนะ	จ.สงขลา
8.	ปอเนาะคาลอ บาบอสุเซิน	จ.ปัตตานี
9.	بابออิคริส ปอเนาะไต้ะยง	จ.ปัตตานี
10.	ไต้ะครูหลี นิยมเคซา ปอเนาะโคกโพธิ์	จ.ปัตตานี
11.	บอบออัคคูลอฮ์ ปอเนาะปือเนปาแค	จ.ปัตตานี
12.	หะยีอาแซ ปอเนาะเมาะโจ	จ.ปัตตานี
13.	โรงเรียนบำรุงอิสลาม	จ.ปัตตานี
14.	โรงเรียนมานามิอุลอุลุม	รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย
15.	มหาวิทยาลัยอุมัรอัลฟารุก	กรุงการาจี ประเทศปากีสถาน
16.	มหาวิทยาลัยอัลอัสฮัร	กรุงไคโร ประเทศอียิปต์
	รวม จำนวน	16 สถาบันการศึกษา

ส่วนสถาบันการศึกษาของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ส่วนใหญ่ศึกษาศาสนาอิสลามจากปอเนาะในจังหวัดสงขลาและจังหวัดปัตตานี ส่วนน้อยศึกษาจากปอเนาะในจังหวัดอื่นๆ หรือศึกษาศาสนาอิสลามในรูปแบบโรงเรียน ทั้งในและต่างประเทศ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 สถาบันการศึกษาของกลุ่มคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

ที่	ชื่อสถานศึกษา	จำนวน
1	ปอเนาะในจังหวัดปัตตานี	13
2	ปอเนาะในจังหวัดสงขลา	24
3	ปอเนาะในจังหวัดหัทลุง	3
4	ปอเนาะในจังหวัดนครศรีธรรมราช	1
5	ปอเนาะในจังหวัดกระบี่	1
6	ปอเนาะในจังหวัดสตูล	1
7	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	2
8	สถาบันการศึกษาต่างประเทศ	1
รวม		46 สถาบันการศึกษา

รายละเอียดเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดสงขลา เสนอในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 รายชื่อสถาบันการศึกษาของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ในจังหวัดสงขลา

ที่	ชื่อสถานศึกษา	ที่ตั้ง
1.	บามออิद्रิส (บามอพะฮะฮ์) ปอเนาะคุดง	จ.ปัตตานี
2.	ปอเนาะคาลอ บามออัับดุลรอฆมาน/สุเซิน	จ.ปัตตานี
3.	ปอเนาะหะยีอัับดุลลอฮ์ บือแนกือบง	จ.ปัตตานี
4.	ปอเนาะบือรือมิง	จ.ปัตตานี
5.	ปอเนาะคาลีไอร์	จ.ปัตตานี
6.	ตะเยาะหุเม คากง ปอเนาะเมาะง	จ.ปัตตานี
7.	หะยีบรอฮีม ปอเนาะกราสะเาะ	จ.ปัตตานี

8. หะยีมุฮัมมัดอามีน ปอเนาะเกาะแจ	จ.ปัตตานี
9. ปอเนาะบือเนปาแด บอบอฮับกุลลอส	จ.ปัตตานี
10. ปอเนาะหะยีสนิ แบร	จ.ปัตตานี
11. ปอเนาะหะยีมะ คาแห	จ.ปัตตานี
12. บอบอหลี นิยมเคซา ปอเนาะโคกโพธิ์	จ.ปัตตานี
13. ปะคอแอ สัมลา	จ.ปัตตานี
14. ครูเจด ปอเนาะเกาะหมี่	จ.สงขลา
15. ครูหุด ปอเนาะคั่นเมา	จ.สงขลา
16. ปอเนาะครูมะ บ้านปาเร็ด	จ.สงขลา
17. ปอเนาะโต๊ะครูหนอด จะนะ	จ.สงขลา
18. ครูมาหลี โศกมา	จ.สงขลา
19. ครูแอ ปอเนาะคินลาน	จ.สงขลา
20. ครูเรน ปอเนาะเกาะทาก	จ.สงขลา
21. ปอเนาะครูหวังหนี ทำชะมวง	จ.สงขลา
22. โต๊ะครูเสถียร หัวเขาใหญ่	จ.สงขลา
23. โรงเรียนส่งเสริมอิสลาม อ.นาทวี	จ.สงขลา
24. ครูแอ บ้านดรับ	จ.สงขลา
25. บาบอสมัด จะนะ	จ.สงขลา
26. ปอเนาะครูแผ่น หัวเขาแดง	จ.สงขลา
27. ปอเนาะครูเหล๊ะ คลิ่งชัน	จ.สงขลา
28. ปอเนาะครูสมัน / ครูเดช ทำช้าง	จ.สงขลา
29. ปอเนาะครูเหล็บ ทำใหญ่	จ.สงขลา
30. ปอเนาะครูมะ ป่าระมัย	จ.สงขลา
31. ครูย่า บ้านคุ่ม	จ.สงขลา
32. ครูยีแหละห์ จะนะ	จ.สงขลา
33. ปอเนาะครูโจน บางโพง	จ.สงขลา
34. ปอเนาะครูเส็น บ้านนา	จ.สงขลา
35. ปอเนาะครูแอ ทุ่งน้ำขาว	จ.สงขลา
36. ปอเนาะครูเดช ทราชขาว	จ.สงขลา
37. ปอเนาะครูหมัด จะนะ	จ.สงขลา

38. โรงเรียนท่าใหญ่วิทยา	จ.สงขลา
39. ปอเนาะครูหมาด เกาะนางคำ	จ.พัทลุง
40. ปอเนาะครูบัว บางแก้ว	จ.พัทลุง
41. ปอเนาะครูโสบี บางแก้ว	จ.พัทลุง
42. ปอเนาะครูยะโก๊บ/ครูแอ บ้านตาล	จ.นครศรีธรรมราช
43. ครูเหม คลองเฒ่า	จ.กระบี่
44. ปอเนาะครูหมัดซิงเกอร์ ควนตอ	จ.สตูล
45. โรงเรียนอิสลามประกอบศิลป์	กรุงเทพมหานคร
46. .เชคมุฮัมมัดคนอร์ รัฐเคดาห์	ประเทศมาเลเซีย

รวม 46 สถาบัน

นอกจากสถาบันการศึกษาประเภทต่างๆ ดังกล่าวแล้วคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวน 4 คนศึกษาศาสนาอิสลามตามอรรถาธิบาย

รายละเอียดเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาที่ไ้ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามศึกษา เสนอในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สถานศึกษาของกลุ่มไ้ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ที่	ชื่อสถานศึกษา	ที่ตั้ง
1	ปอเนาะเมาะโง	จ.ปัตตานี
2	ปอเนาะดาลอ	จ.ปัตตานี
3	ปอเนาะปอแซ	จ.ปัตตานี
4	ปอเนาะหะยีเคร์ สะก่า	จ.ปัตตานี
5	ปะดอแอ สัมลา	จ.ปัตตานี
6	หะยีมะ ดาแม	จ.ปัตตานี
7	ปอเนาะครูแอ นาทวี	จ.สงขลา
8	มหาวิทยาลัยนัจวะตุลอุลามาฮ์	ถักเนา ประเทศอินเดี
9	สถาบัน iain	เมดาน ประเทศอินโดนีเซีย

10	มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร	กรุงไคโร ประเทศอียิปต์
11	มหาวิทยาลัยอนุบักร์	กรุงการาจี ประเทศปากีสถาน
12	มหาวิทยาลัยอิสลามมะดีนะฮ์	นครมาดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
13	มหาวิทยาลัยอิหม่ามมุฮัมมัด	นครริยาฎ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
14	เชกอาลาวีย์ โรงเรียนอินโดนีเซีย	นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
15	ครุหลี ไชยา	นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
16	ครุเหิน สุราษฏร์ธานี	นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
17	โต๊ะการ์ิม อินโดนีเซีย	นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
18	เชคมักกีย์ ปากีสถาน	นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
19	เชกอับดุลลอฮ์ ยะมะนี	นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
20	ครุอับดุลรอมาน กูบังซัยม มาเลเซีย	นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
รวมจำนวน		20 สถาบัน

จากตารางที่ 10 พบว่าสถาบันการศึกษาของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด และ โต๊ะครูส่วนใหญ่คือ ปอเนาะในจังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดใกล้เคียง ประเทศซาอุดีอาระเบีย และประเทศมาเลเซีย

สถาบันการศึกษาศาสนาอิสลามของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ ปอเนาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทย และมหาวิทยาลัยอิสลามในต่างประเทศ ได้แก่ อียิปต์ ปากีสถาน อินเดีย ซาอุดีอาระเบียและอินโดนีเซีย

ส่วนกฎหมายอิสลามที่มุสลิมในจังหวัดสงขลาใช้ เป็นกฎหมายอิสลามจากคำรากฎหมายอิสลามภาษาอาหรับและภาษามลายู ดังตารางที่ 11 และ 12

ตารางที่ 11 คำรากฎหมายอิสลามภาษาอาหรับ ชื่อผู้แต่งและปีเสียชีวิต ที่มุสลิมในจังหวัดสงขลาใช้เป็นหลักในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก

ที่	ชื่อตำรา	ชื่อผู้แต่ง	ปีเสียชีวิต
1.	อัลอุมม์	อัชชาฟีอี	ฮ.ศ. 204 / ค.ศ. 820 *
2.	อัลมุสนัด	อะหมัด อิบนิหัมบัล	ฮ.ศ. 241 / ค.ศ. 855 *
3.	อิห์ยาอ์อูลูมิดดิน	เงาะซาลี	ฮ.ศ.505 / ค.ศ.1111*
4.	อัคดัฟซีร์อัลกะบীর	ฟัครุรอซัย	ฮ.ศ.606 / ค.ศ. 1210*
5.	ฟะตาวาอิบนิศอลาห์	อิบนิศอลาห์	ฮ.ศ.643 / ค.ศ.1245*

6. คัพพีร์อัลกรุฎบีย	อัลกรุฎบีย	ช.ศ. 671 / ค.ศ.1272*
7. ชัรหุมุสลิม	อันนะวาเวีย	ช.ศ. 676 / ค.ศ.1277*
8. เราฎาะฮ์อัคคอลลีบีน	อันนะวาเวีย	ช.ศ.676 / ค.ศ.1277*
9. อัลมัจมูอ์	อันนะวาเวีย	ช.ศ.676 / ค.ศ.1277*
10. มินฮาญคคอลลีบีน	อันนะวาเวีย	ช.ศ.676 / ค.ศ.1277*
11. ฟาดาวาอิบนิตัยมียะฮุ	อิบนุคัยมียะฮุ	ช.ศ. 728 / ค.ศ.1328*
12. ฟาดาวาฮ์ศตบกีย	อ็ชชูปกีย	ช.ศ.756 / ค.ศ.1355*
13. ฟัตหุลบารีย	อัลฮัสกอถานีย	ช.ศ. 852 / ค.ศ.1449 *
14. ตุมูฏสลาม	ฮัสซอนอานีย	ช.ศ. 852 / ค.ศ.1448*
15. อัลมะฮัลลีย	มุฮัมมัด บินอะหฺมัด	ช.ศ.864 / ค.ศ.1459 *
16. ฬะตาวาฮ์ชะฮะฎี	อ็ชชะฮะฎี	ช.ศ.911 / ค.ศ. 1505*
17. ฟัตหุลวะฮุฮาบ	ชะกาเรียฮ์ อัลอันศอรีย	ช.ศ.926 / ค.ศ.1520*
18. ฬะตาวา	ชะกาเรียฮ์ อัลอันศอรีย	ช.ศ.926 / ค.ศ.1520*
19. ฟาดาวาหะคิมะฮุ	อิบนุหะญูร์อัลฮัยตะมีย	ช.ศ.974 / ค.ศ.1566*
20. มุขเนียอัลมุห์ตาด	อัลคอตีบอ็ชชะรบีเนีย	ช.ศ.977 / ค.ศ.1569*
21. อัลอิกนาศ	อัลคอตีบอ็ชชะรบีเนีย	ช.ศ.977 / ค.ศ.1569*
22. นิฮายะฮ์อัลมุห์ตาด	อ็รรอหมลีย	ช.ศ.1004 / ค.ศ.1596*
23. หาซียะคาน	อัลกอลฎูบีย และอุมัยเราะฮ์	ช.ศ.1069 / ค.ศ.1658* ช.ศ. 957 / ค.ศ.1550*
24. อ็ชชะรกอเวียอะลัดตะหุรีย	อับดุลลอฮ์บิณฑิญาซี	ช.ศ.1192 / ค.ศ.1778**
25. นัยฎลเอาฎอร	อ็ชชะกาเนียนีย	ช.ศ. 1250 / ค.ศ.1834*
26. อีอานะฮ์อัคคอลลีบีน	บักรีย มุฮัมมัด ซาคอ	ช.ศ.1298 / ค.ศ.1880**
27. ฬะตาวา	มะหฺมูด ซัลตุค	ช.ศ. 1383 / ค.ศ.1963
28. ฬะตาวา	หะสะนัยน์ มัคฎูฟ	ช.ศ. 1408 / ค.ศ. 1990
29. ฟิกฮุซซุนนะฮุ	ลัยยิก ตาบิก	ค.ศ.2000(Maliji,2000 :44)
30. อัลฬะตาวา อัลมูอาศออเราะฮ์	ญุฬุฟ อัลกอฎอเวีย	ยังมีชีวิตอยู่
31. อัลฟิกฮุฮ์อิสลามีย	วะฮุบบะฮ์ อ็ชชะฮ์ลีย	ยังมีชีวิตอยู่

* (Dar el-Mashreq,1992)

** หมายถึงปีที่เรียบเรียง

ตารางที่ 12 คำรากฎหมายอิสลามภาษามลายู ชื่อผู้แต่งและปีเสียชีวิต ที่มุสลิมใน
จังหวัดสงขลาใช้เป็นหลักในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก

ที่	ชื่อตำรา	ชื่อผู้แต่ง	ปีที่เสียชีวิต
1.	มัดละอุบ์ครัยน์	มุฮัมมัด บินอิสมاعิลคาแวค	ฮ.ศ.1303 /ค.ศ.1885**
2.	บุคยะตุตตุลาบ	คาแวค บินอับดุลลอฮ์	ฮ.ศ.1264 /ค.ศ.1847*
3.	ฟูรุมมะสาอีล	คาแวค บินอับดุลลอฮ์	ฮ.ศ.1264 /ค.ศ.1847*
4.	อิฎอหุลบาบ	คาแวค บินอับดุลลอฮ์	ฮ.ศ.1264 /ค.ศ.1847*
5.	สะบีลุลมุฮตะดีย์	มุฮัมมัดอิรซัด อัลบันญารีย์	ฮ.ศ.1227 /ค.ศ.1812*
6.	อาเนาะกุนจีซุรฆอ	เชคอับดุลกอเคร์ อัลมันดีลีย์	ฮ.ศ.1383 /ค.ศ.1963**
7.	กีฟายะตุลมุฮตะดีย์	มุฮัมมัดนุร บินมุฮัมมัด	ฮ.ศ.1351 /ค.ศ.1932**

* (Al-Fatani , 2001)

** หมายถึงปีที่เรียบเรียง

ส่วนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด
ในจังหวัดสงขลา ใต้ครุ และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วนใช้กฎหมายอิสลาม
ลักษณะครอบครัวและมรดก ที่ประมวลอยู่ในคำรากฎหมายอิสลาม สังกัดมัชฮับฮาฟีอีห์ทั้งหมด
ซึ่งกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกที่คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัด
สงขลา ใต้ครุ และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วนใช้ อยู่ในคำรากฎหมายอาหรับ
และภาษามลายูดังตารางที่ 13 และ 14

ตารางที่ 13 คำรากฎหมายอิสลามที่เป็นภาษาอาหรับและชื่อผู้แต่ง ที่มุสลิมส่วนใหญ่
ในจังหวัดสงขลาใช้เป็นหลักในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก

ที่	ชื่อตำรา	ชื่อผู้แต่ง
1.	อิห์ยาอ์อูลูมุดดีน	อัลเฆาะซาลี
2.	เรานญาฮ์อัคคอลลีบีน	อันนะวาวีฮ์
3.	อัลมัจมูฮ์	อันนะวาวีฮ์

4. มินฮาญตคตอลีป็น	อันนะวาเวีย
5. ฟาดาวาอ็ชชุบกี	อ็ชชุบกี
6. ฟะดาว่าอ็ชชะบูตี	อ็ชชะบูตี
7. ฟัดหุลวะฮุฮาบ	ชะกาเรีย อัดอันศอริ
7. ฟะดาว่า	ชะกาเรีย อัดอันศอริ
8. ฟาดาวาหะดียะฮุ	อิบนุหะญัรอัดฮัยตะมี
9. มุฆนียัลลุม์คาง	อัลคอดีบอ็ชชะรบีนี
10. อัลอิกนาล์	อัลคอดีบอ็ชชะรบีนี
12. อัลมะฮัลลี	มุฮัมมัด บินอะหมัด อิบนุฮัม
13. นือยะฮัลลุม์คาง	อรรอมลี
14. หะซันคาน	อัลกอญูบีและอุมัยเราะฮ์
15. อ็ชชะรกอเวียอะลัตตะหะรีร์	อับดุลลอฮ์ บินญูฮาซี
16. อืออันนะฮ์อัลคตอลีป็น	บักรี มุฮัมมัด ซาด

ตารางที่ 14 ตำรากฎหมายอิสลามภาษามลายู ที่มุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลา ใช้เป็นหลักในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก

ที่	ชื่อตำรา	ชื่อผู้แต่ง
1.	มัดละฮุลบักร์ยัน	มุฮัมมัด บินอิสมาแอลคาวูด
2.	บุคยะฮุคคูลลาบ	คาวูด บินอับดุลลอฮ์
3.	ฟุรุมะฮ์สาอีล	คาวูด บินอับดุลลอฮ์
4.	อ็ญอหุลบาบ	คาวูด บินอับดุลลอฮ์
5.	ชะบิรุลมุตะคีย์	มุฮัมมัดอิรซัด อัดบันญารีย์
6.	อานะกุนจีรฆอ	เชคอับดุลกอเคร์ อัลมันดีลี
7.	กีฟายะฮุลมุตะคีย์	มุฮัมมัดนุร บินมุฮัมมัด

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดส่วนใหญ่ใช้ตำราภาษามลายู มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้ตำราภาษาอาหรับ คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดส่วนน้อยนี้ทั้งหมด อยู่ในอำเภอนาทวี สะบ้าย้อย เทพา และสะเตาะ

นอกจากนั้นแล้ว คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ไตะครู และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนน้อย ยังใช้ตำรากฎหมายอิสลามมัซฮับฮาฟีอีห์ทั่วไป ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับตำราภาษาอาหรับและภาษามลายูดังกล่าว

มุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลา โดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ไตะครูและครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วน ใช้กฎหมายอิสลามมัซฮับฮาฟีอีห์เป็นตำราหลัก และใช้ตำรากฎหมายอิสลามและตำราคัมฟิร อัลกุรอ่านและหะดีษ และตำราอื่นๆเป็นตำราเสริม โดยนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกด้วย ซึ่งตำราดังกล่าวส่วนหนึ่ง ได้แก่

1. ฬะตาวา แต่งโดย มะหฺมุด ซัดตุต
2. ฬะตาวา แต่งโดย หะสะนัยน์ มัคลูฟ
3. อัลฬะตาวา อัลมุอาศอเราะศ์ แต่งโดย ยูซุฟ อัลกอธอวียี
4. อัลฟิคว์อัลอิสลามมียี แต่งโดย วะฮ์บะฮ์ อัซซุซลียี

ส่วนกลุ่มผู้รู้ศาสนาอิสลามที่สอนศาสนาอิสลามอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ใช้กฎหมายอิสลาม ที่แตกต่าง ไปจากตำราที่ใช้โดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เนื่องจากเป็นกฎหมายอิสลามในตำรากฎหมายอิสลามคัมฟิร อัลกุรอ่าน และหะดีษ ดังปรากฏในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ตำราที่ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใช้อ้างอิงในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก

ที่	ชื่อตำรา	ชื่อผู้แต่ง
1	อัลอุมม์	อัชฮาฟีอีห์
2	ฬาดาวาอิบนิตัยมียะฮ์	อิบนุตัยมียะฮ์
3	นัยตุลเอาฎอร	อัชเชากานี

4	สุนทรูตถาม	อัครสอนอาเนี้ย
5	พิภสุชชุนนะสุ	สัยยิด สามีก
6	อัลพิภสุตถอิสลามีย	วะฮะบะฮ์ อัชชูฮัยลีย
7	อัครคัพซึรอัลกะบิร	พิภสุรรอซีย
8	คัพซึรอัลกุรฎูบีย	อัลกุรฎูบีย
9	อัลมุสนัด	อะหมัด อิบนิหัมบัล
10	พิศทุลาบารีย	อัลอัศกอลาเนีย
11	ซัรทุลมุสลิม	อันนะวารีย

การใช้คำรากฎหมายอิสลามลักษณะครอบคร้วและมรดกของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ แตกต่างจากการใช้ของคณะกรรมการอิสลามอิสลามประจำจังหวัด สงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ใต้ะครูและครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วน เนื่องจากการใช้กฎหมายอิสลาม จากตำราที่หลากหลาย ทำให้กฎหมายอิสลามที่ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ใช้ มีลักษณะเด่นประการหนึ่งคือ เป็นกฎหมายที่ประกอบไปด้วยความคิดเห็นของนักกฎหมายอิสลามทุกสำนักคิด โดยไม่เฉพาะเจาะจงเฉพาะมัซฮับใดๆเป็นการเฉพาะ และเป็นตำราที่หลากหลาย ถูกเรียบเรียงขึ้นในยุคสมัยต่างๆของกฎหมายอิสลาม ตั้งแต่ยุครุ่งเรืองของกฎหมายอิสลามจนกระทั่งปัจจุบัน

ในขณะที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ใต้ะครู และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนน้อย ใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบคร้วและมรดกจากคำรากฎหมายอิสลามมัซฮับชาฟีอียี่เฉพาะบางช่วงเท่านั้น

ส่วนด้านสถาบันการศึกษา คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดสงขลาส่วนน้อยศึกษาคำรากฎหมายอิสลามมัซฮับชาฟีอียี่และมัซฮับอื่นๆ โดยศึกษาจากปอเนาะ สถาบันการศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 สถาบันการศึกษาตำรากฎหมายอิสลามมัธยมศึกษาปีที่สี่และมัธยมศึกษาอื่นๆ

ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดจังหวัดสงขลา

ที่	สถานศึกษา	ที่ตั้ง
1.	โรงเรียนบำรุงอิสลาม	จ.ปัตตานี
2.	ปอเนาะหะยีอับดุลลอฮ์	จ.ปัตตานี
3.	มหาวิทยาลัยอุมัรอัลฟารุก	การาจี้ ประเทศปากีสถาน
4.	มหาวิทยาลัยอัลอัสฮัร	กรุงไคโร ประเทศอียิปต์

ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ศึกษาตำรากฎหมายอิสลามหลายๆ มัธยม จากสถาบันการศึกษาในประเทศต่างๆ ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย ปากีสถาน มาเลเซีย อินเดีย และ อียิปต์ ดังตารางที่ 17

ตาราง 17 สถาบันการศึกษาตำรากฎหมายอิสลามของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ที่	ชื่อสถานศึกษา	ที่ตั้ง
1	มหาวิทยาลัยนัควะตุลอุลามาย์	ลัคเนา ประเทศอินเดีย
2	มหาวิทยาลัยอัลอัสฮัร	กรุงไคโร ประเทศอียิปต์
3	มหาวิทยาลัยอนุบักร์	กรุงการาจี้ ประเทศปากีสถาน
4	มหาวิทยาลัยอิสลามมะดีนะฮ์	นครมาดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
5	มหาวิทยาลัยอิหม่ามมุฮัมมัด	นครริยาฎ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
6	สถาบัน iain	เมดาน ประเทศอินโดนีเซีย

กฎหมายที่ใช้

การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา โดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครู และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นการใช้อุบายอิสลามตามตำรากฎหมายอิสลาม ทั้งภาษาอาหรับและมลายู ดังตารางที่ 11 และ 12 ที่ได้ศึกษาเรียนรู้มาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังตารางที่ 7 - 10

กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกที่มุสลิมในจังหวัดสงขลาใช้ มีรายละเอียด การแบ่งหมวดหมู่ ดังปรากฏในคำรามินฮาลุดตอลิบีน ดังนี้

1 การสมรส

- 1.1 การหมั้น
- 1.2 องค์ประกอบของการสมรส
- 1.3 ผู้ดำเนินการทำสัญญาสมรส
- 1.4 อุปสรรคในการเป็นวะลีย์
- 1.5 กะฟาอะฮ์
- 1.6 การสมรสผู้ถูกจำกัดความสามารถ

2 ข้อห้ามในการสมรส

- 2.1 อุปสรรคในการสมรส
- 2.2 ผู้ที่ต้องห้ามในการสมรส
- 2.3 การสมรสกับศาสนิกอื่น
- 2.4 ทางเลือกในการสมรส
- 2.5 การรักษาความบริสุทธิ์

3 มะฮฺร

- 3.1 มะฮฺรที่เป็นโมหะ
- 3.2 การมอบคันทะ
- 3.3 มะฮฺรมิษล์
- 3.4 สาเหตุที่ทำให้มะฮฺรเป็นโมหะ หรือจ่ายคั้งหนึ่ง หรืออื่นๆ

- 3.5 การจ่ายมุตอะฮฺ
- 3.6 การสาบานเนื่องจากกรณีพิพาทเกี่ยวกับมะฮฺสุร์
- 3.7 การจัดงานสมรส
- 4 การสาบานและการละเมิด
- 5 การหย่าโดยมีค่าตอบแทน (ฮัลคูล์)
 - 5.1 วิธีการกล่าวคำหย่าโดยมีค่าตอบแทน
 - 5.2 สัญญาค่าตอบแทน
 - 5.3 ข้อพิพาทเกี่ยวกับการหย่าโดยมีค่าตอบแทน
- 6 การหย่า
 - 6.1 การมอบอำนาจการหย่าแก่ภรรยา
 - 6.2 เงื่อนไขและองค์ประกอบกรหย่า
 - 6.3 จำนวนการหย่า
 - 6.4 การตั้งข้อยกเว้นในการหย่า
 - 6.5 ความไม่ชัดเจนในการหย่า
 - 6.6 การหย่าแบบสุนนีย์และบิเคอีย์
 - 6.7 การตั้งข้อแม้การหย่าด้วยเงื่อนไขเวลา
 - 6.8 การตั้งข้อแม้การหย่าด้วยเงื่อนไขการตั้งครรภ์และเล็อครระดู
 - 6.9 การใช้สัญลักษณ์ในการหย่า
 - 6.10 ชนิดของเงื่อนไขในการหย่า
 - 6.11 การคืนดี
- 7 การลิกฮาน
 - 7.1 การกล่าวหาของสามีต่อภรรยาว่าผิดประเวณี
 - 7.2 วิธีลิกฮาน
 - 7.3 ผลการลิกฮาน
- 8 อิดคอะฮฺ
 - 8.1 การสิ้นสุดอิดคอะฮฺ
 - 8.2 การก้ำกัันระหว่างสองอิดคอะฮฺ

8.3 การอยู่ระหว่างสามิช่วงอิดคะฮุ

8.4 อิดคะฮุของภรรยาที่สามิเสียชีวิต สูญหาย

8.5 การจัดให้ที่อยู่อาศัยให้แก่ภรรยาที่อยู่ในช่วงอิดคะฮุ

8.6 การขอสละสิทธิในอิดคะฮุ

9 ค่าไ้หนม

9.1 การไ้หนมกับการสมรส

9.2 การยื่นยันสิทธิการไ้หนม

10 ค่าอุปการะเลี้ยงดู

10.1 สาเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูและสิ่งที่ทำให้เป็น โมฆะ

10.2 การขาดความสามารถในการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู

10.3 การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ญาติพี่น้อง

10.4 สิทธิการเลี้ยงดูบุตร

11 มรดก

11.1 ผู้มีสิทธิรับมรดก

11.2 ผู้ถูกกั้นสิทธิจากกองมรดก

11.3 วิธีรับมรดกของทารกในท้องมารดา

11.4 วิธีรับมรดกของบิดาและปู่

11.5 วิธีสืบมรดกของหะวาซีฮ์

11.7 อุปสรรคในการสืบมรดก

11.8 หลักการแบ่งมรดก

12 การทำพินัยกรรม

12.1 การทำพินัยกรรมเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์

12.2 ช่วงเวลาที่ไม่อนุญาตให้ทำพินัยกรรม

12.3 การทำพินัยกรรมด้วยวาจา

12.4 การยกเลิกพินัยกรรม

12.5 การทำพินัยกรรมเฉพาะสิ่ง

การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกในประเด็นดังกล่าว ส่วนใหญ่
เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามกฎหมายอิสลาม ความเห็นทางกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่

สอดคล้องกันทั้งหมด ทั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครูและครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาแบบสร้างข้อสรุป ปรากฏว่า กฎหมายอิสลามที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดใช้ เป็นกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ตามแนวทางของมัซฮับฮาฟีอี ซึ่งกฎหมายอิสลามดังกล่าว เป็นกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกที่ปรากฏอยู่ในตำรากฎหมายอิสลามในช่วง ปี ฮ.ศ.505 – ฮ.ศ.1298 ดังตารางที่ 13 และ 14 ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ใช้กฎหมายอิสลามทั่วไปดังตารางที่ 15

กฎหมายอิสลามดังกล่าว เป็นกฎหมายอิสลามที่ประมวลถึงประเด็นต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลาทุกประเด็น ตั้งแต่การเตรียมการก่อนสมรส การสมรส การเพิกถอนการสมรส ผลการเพิกถอนการสมรส และการรับมรดก

การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในประเด็นดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นไปโดยเรียบร้อย ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากมุสลิมในจังหวัดสงขลา แต่บางประเด็นมีปัญหาในรายละเอียดปลีกย่อยบางประการ อันได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับการขอความยินยอมจากหญิงที่จะทำการสมรส การหย่าโดยไม่พยานหรือโดยไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด รูปแบบการสิ้นสุดการสมรสโดยการหย่าสามเตาะลักในวาระเดียวกัน การหย่าอย่างมีเงื่อนไข การล้อเล่นเกี่ยวกับการหย่า การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า

รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา จากตำรากฎหมายอิสลามที่ศึกษาจากสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ในประเทศไทยและประเทศมุสลิมต่างๆ ในข้อปลีกย่อยบางประเด็นดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถใช้กฎหมายอิสลาม เพื่อแก้ไขปัญหาด้านครอบครัวและมรดกของครอบครัวมุสลิมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของศาสนาที่ถูกประทานลงมาเพื่อบำบัดทุกข์และสร้างความสงบสุขแก่มวลมนุษย์ ผลกระทบจากการใช้ทัศนะทางกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตของมุสลิมในกรอบกฎหมายอิสลามประสบกับอุปสรรคหลายๆประการ อันได้แก่ การไม่สามารถแก้ไขปัญหาการที่มุสลิมบางส่วน ไม่ขอความยินยอมต่อหญิงที่จะสมรส การไม่กำหนดเวลาและสถานที่ที่อนุญาตให้ยกเลิกการสมรส โดยอนุญาตให้มีการหย่าสามเตาะลักในวาระเดียวกัน อนุญาตให้ผู้ควบคุมสติไม่ได้เนื่องจากความ

เมา ความโกรธอย่างรุนแรงทำการหย่าได้ ถือว่าผู้ที่กล่าวคำหย่าโดยไม่เจตนา เช่น การล้อเล่น การหย่าอย่างมีเงื่อนไข เป็นการหย่าที่มีผลทางกฎหมาย การหย่าโดยลำพังระหว่างสามีภรรยา โดยไม่มีการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด และการไม่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การขอความยินยอมจากหญิงที่จะสมรส

กรณีการขอความยินยอมจากหญิงที่จะสมรส ทุกคนๆทั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เห็นพ้องต้องกันว่า ในการสมรสต้องมีการขอความยินยอมจากหญิงที่จะสมรส โดยที่อะลีย์จะต้องไม่บังคับหากหญิงไม่ยินยอม

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครู และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนน้อยยึดกฎหมายอิสลามสังกัดมัชฮับชาฟีอีย์ ที่ยินยอมให้บังคับหญิงโสด ให้ทำการแต่งงานตามความประสงค์ของอะลีย์ได้ โดยตำรากฎหมายอิสลามที่มุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลาใช้เป็นหลักในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ระบุว่า

“บิดามีสิทธิทำการสมรสบุตรที่เป็นโสด ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือบรรลุแล้ว และสุนนะฮ์ให้ขออนุญาตจากนาง ”

(Al-Nawawi , 1995 : 223)

“ สุนนะฮ์ให้มีพยานในการยินยอมของหญิง โดยให้คำหนึ่งถึงการยินยอม แต่ไม่ถึงเป็นเงื่อนไข “

(Al-Nawawi , 1995 : 221)

ส่วนครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นการสมรสที่ไม่ถูกต้อง

ตำรากฎหมายอิสลามที่ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาใช้ ระบุว่า

“ การขอความเห็นชอบจากหญิงเป็นวาญิบสำหรับผู้ปกครอง เพราะว่าการสมรสเป็นการอยู่ร่วมกันโดยถาวรระหว่างชายและหญิง ความรักความเห็นอกเห็นใจต่อกันและกัน ขึ้นอยู่กับความยินยอมของนาง ด้วยเหตุนี้ศาสนาจึงห้ามการบังคับหญิงให้สมรส โดยที่นางไม่ยินยอม

ทั้งหญิงโสดหรือสมรสแล้ว ศาสนากำหนดว่าการสมรสที่นางไม่ยินยอม
เป็นการสมรสที่ไม่ถูกต้อง และนางมีสิทธิฟ้องร้องขอยกเลิกการ
ดำเนินการทำสัญญาสมรสของวะลีย์ที่ทำไปโดยนางไม่ยินยอม “

(Sabiq ,267 : 1995)

ดังนั้น ในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้ เมื่อเกิดปัญหาผู้ปกครองทำการสมรสบุตรที่
เป็นโสด โดยที่นางไม่ยินยอม คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลาม
ประจำมัสยิด ไม่สามารถนำกฎหมายอิสลามมาแก้ปัญหานี้ได้

การสิ้นสุดของการสมรส

กฎหมายอิสลามหมวดการสิ้นสุดของการสมรสและผลของการสิ้นสุดของการ
สมรส ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครู
และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใช้ เป็นส่วนที่ประสบปัญหามากที่สุดและเป็นส่วนที่
กระทบต่อการดำรงชีวิตครอบครัวและมรดกภายใต้กฎหมายกฎหมายอิสลามมากที่สุด โดย
เฉพาะในกรณีต่อไปนี้

1. การหย่าสามเตาะลักในวาระเดียวกัน
2. การหย่าโดยไม่มีพยานบุคคลหรือการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้อง
3. การหย่าโดยมีเงื่อนไข
4. การหย่าโดยขาดเจตนา
5. การหย่าขณะ โกรธอย่างรุนแรง
6. การหย่าขณะควบคุมสติไม่ได้เนื่องจากความเมา

การหย่าสามเตาะลักในวาระเดียวกัน

การหย่าสามเตาะลักในวาระเดียวกัน ซึ่งเป็นวิธีการหย่าที่เกิดขึ้นในอัตราต่ำมากใน
สังคมมุสลิมจังหวัดสงขลา แต่ก็ยังมีการถือปฏิบัติกันอยู่

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด
โต๊ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนน้อยยึดถือความเห็นที่ว่า การหย่าสามครั้ง

ในวาระเดียวกันเป็นสิ่งที่ไม่อนุมัติ ในขณะที่ครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่เห็นว่าไม่อนุมัติ

เมื่อเกิดการหย่าสามเตาะลักในวาระเดียวกัน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โค๊ะครูและครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนน้อยยึดถือความเห็นที่ว่า การหย่าสามครั้งในวาระเดียวกันมีผลเป็นสามเตาะลัก

คำรากฎหมายอิสลามที่มุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลาใช้เป็นหลัก ในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ระบุอย่างชัดเจนว่า การหย่าสามครั้งในวาระเดียวกัน มีผลเป็นสามเตาะลัก (Al-Nawawi , 1995 : 338)

ในขณะที่ครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ยึดถือความเห็นที่ว่า มีผลเพียงหนึ่งเตาะลัก

คำรากฎหมายอิสลามที่ครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ในจังหวัด สงขลาใช้เป็นหลัก กล่าววว่า

“ เราไม่รับทราบเลยว่าในสมัยของท่านนบี สอถลัดลอสูอะลัยฮิวะซัลลัม มีใครสักคนหนึ่งทำการหย่าภรรยาของเขาสามเตาะลักภายในครั้งเดียว แล้วท่านนบี สอถลัดลอสูอะลัยฮิวะซัลลัม ตัดสินเป็นการหย่าทั้งสาม เตาะลักมีผลสำหรับเขา อีกทั้งไม่มีการรายงานหะดีษเศาะฮิหฺ หรือหะสัน หรือการรายงานของผู้เรียบเรียงตำราหลักต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้มีเพียงหะดีษ ที่นักวิชาการเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นหะดีษฎะอ์ฟิยฺฮ์ไปกว่านั้นยังเป็นหะดีษ เมฆาอุอ์อีกด้วย ” (Ibn Taimiah, n.d.d. : 12 – 13)

“ ไม่มีปรากฏในแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลาม - กุรอาน สุนนะฮฺ อิมมาฮ์ และกียาฮ-สิ่งซึ่งเป็นตัวกำหนดว่า การหย่าสามครั้งในวาระเดียวกันมีผล ในขณะที่การสมรสดำรงอยู่แน่นอนส่วนภรรยาก็เป็นที่ต้องห้ามสำหรับผู้อื่น อย่างแน่นอน ในขณะที่การหย่าสามครั้งในวาระเดียวกันมีผลสำหรับเขาทั้ง สามครั้ง จะเป็นการทำให้ภรรยาของเขาเป็นที่อนุมัติแก่ผู้อื่น และเป็นที่ต้อง ห้ามสำหรับเขา และเป็นสื่อที่จะนำไปสู่การสมรสตะห์ลิล ที่อัลลอฮฺและ รสูลของพระองค์ห้าม การสมรสตะห์ลิลเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏในสมัยของ ท่านนบี สอถลัดลอสูอะลัยฮิวะซัลลัม และคอดีฟะฮฺทั้งสี่ ในยุคของพวกเขา ไม่เคยปรากฏมีรายงานว่ หญิงที่ถูกหย่าสามครั้ง ได้สมรสใหม่กับสามีเก่า

โดยการสมรสอะหฺลิล มิหน้าซำยั้ง ไปกว่านั้น สมัยท่านนบี ศอล-ลัลลอฮุ อาลัยฮิวะสลัลัม ได้สาปแช่ง ผู้ชายที่สมรสแบบอะหฺลิล และผู้ที่มีการสมรส อะหฺลิล เพื่อเขา (Sabiq, 1995 ;401 –402)

การหย่าโดยไม่มีพยานหรือการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้อง

นักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่เห็นว่า พยานมิได้เป็นเงื่อนไขในการหย่า ดังนั้นการหย่าของมุสลิมในจังหวัดสงขลา จึงสามารถทำได้ตามคำพิงระหว่างสามีและภรรยา หรือแม้กระทั่งสามีฝ่ายเดียว โดยไม่ต้องอาศัยพยานรู้เห็นหรือความเห็นชอบจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา หรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

มุสลิมในจังหวัดสงขลา โดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครู และครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ยึดถือความเห็นของนักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่ที่เห็นว่า การหย่าตามคำพิงโดยไม่มีพยานหรือปราศจากการเห็นชอบจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด อิหม่าม คอเด็บ หรือบิหลัน เป็นการหย่าที่ถูกต้องและมีผลตามกฎหมายอิสลามทุกประการ เพราะการหย่าเป็นสิทธิของสามีที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยพยานยืนยันเพื่อการใช้สิทธิ

ดังนั้นการหย่าของมุสลิมในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ จึงทำการหย่ากันเองตามคำพิง โดยปราศจากพยานหรือการเห็นชอบจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการมัสยิด เมื่อทำการหย่าแล้วมักจะมาขอหนังสือรับรองการหย่าจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดแล้วแต่กรณี

การหย่าโดยมีเงื่อนไข

จากการวิจัยพบว่ามุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลา ถือปฏิบัติตามทัศนะของมัซฮับฮาฟีอีฮ์ที่เห็นว่า การหย่าโดยมีเงื่อนไขเป็นการหย่าที่ถูกต้องและมีผลตามกฎหมายทุกประการ

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครู และครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนหนึ่งเห็นว่า การหย่าโดยมีเงื่อนไขเป็นการหย่าที่ถูกต้องและมีผลตามกฎหมายอิสลามทุกประการ โดยให้เหตุผลว่าการหย่าอย่างมีเงื่อนไขเป็นการ

หย่าประเภทหนึ่ง ผลของการหย่าจะเกิดขึ้นเมื่อเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ปรากฏขึ้นแล้ว (Hauwas, 1994:266)

ตำรากฎหมายอิสลามที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดใช้ระบุอย่างชัดเจนว่า การหย่าอย่างมีเงื่อนไขเป็นการหย่าที่ถูกต้องสมบูรณ์

อิหม่ามนะวาวีย์กล่าวว่า

“ เมื่อคนหนึ่งกล่าวว่า ฉันจะหย่าเธอในเดือนนั้น หรือคืนเดือน หรือช่วงแรกของเดือนนั้น การหย่าจะมีผลในช่วงแรกของเดือน หากกล่าวว่าหย่าในกลางวันของเดือนนั้น หรือวันแรกของเดือน การหย่า ก็จะมีผลในวันแรก ” (Al-Nawawi , 1995 : 306)

ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่เห็นว่าการกล่าวคำหย่าโดยเจตนาเพื่อส่งเสริมหรือห้ามการกระทำบางอย่าง หรือในเชิงคำสาบาน จะไม่มีผลแต่อย่างใด แม้ว่าเงื่อนไขปรากฏขึ้นก็ตาม

ตำรากฎหมายอิสลามที่ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ใช้ระบุว่า

อิบนุคัยมียะฮ์และอิบนุกอยอิม เห็นว่าการหย่าที่เจตนาเพื่อส่งเสริมหรือระงับการกระทำบางอย่าง หรือต้องการย้ายบางกิจการ เป็นโมฆะ (Ibn Taimiah, n.d.e. : 65 ; Ibn Qaiyim ,1973 : 97) ส่วนการหย่าโดยเจตนาหย่าเมื่อเงื่อนไขนั้นปรากฏ อิบนุคัยมียะฮ์ เห็นว่า การกล่าวเงื่อนไขโดยเจตนาหย่าเมื่อเงื่อนไขนั้นปรากฏ เป็นการหย่าที่ถูกต้อง (Ibn Taimiah, n.d.e.: 59)

อิบนุคัยมียะฮ์ กล่าวถึงผู้ที่การหย่าของเขามีผลตามกฎหมายว่า

“ หากเขามีเจตนาต้องการผลของเงื่อนไขนั้น แม้โดยไม่เต็มใจก็ตาม เมื่อเงื่อนไขนั้นปรากฏ ก็จะมีผลเป็นการหย่า เนื่องจากเขาซึ่งเงื่อนไขนั้นยิ่งกว่าการหย่าทั้งๆที่เขาซึ่งต่อการหย่าและเงื่อนไขนั้น เช่น เขาไม่พอใจให้ภรรยามีคู่ เสด็จหรือทรยศต่อเขา โดยการกล่าวว่า หากเธอมีคู่หรือลักขโมย หรือทรยศ ฉันก็จะหย่าเธอ และเมื่อภรรยาประพฤติกังกล่าว เขาจะหย่านางเพื่อเป็นการลงโทษหรือไม่ต้องการอยู่ร่วมกับนางอีก ผู้นี้ย่อมมีเจตนาหย่าจริง มีรายงานว่าเหล่าเศาะฮาบะฮ์ เช่น อิบนุมัศอูด อิบนุอุมัร เหล่าดาบิอิน และนักวิชาการอื่นๆเห็นว่า การหย่าดังกล่าวมีผล และข้าพเจ้าไม่ทราบว่ามีชาวสะลัฟท่านใด ไม่เห็นว่าการหย่าของเขามีผลตามกฎหมายอิสลาม ” (Ibn Taimiah, n.d.e. : 65)

ว่า

ส่วนการตั้งเงื่อนไขที่ถือว่าเป็นการสาบานและการเป็นการหย่าที่ไม่มีผล ท่านกล่าวว่า

“เมื่อเขากล่าวถ้อยคำถึงผลของเงื่อนไข ถึงแม้ว่าจะขัดต่อผลของเงื่อนไขแต่เขาก็ไม่พอใจเงื่อนไขมากกว่า “

“เช่น หากเขามีผู้หรือลักขโมยหรือทรยศฉันจะหย่าเธอ โดยมีเจตนาเพื่อกำชับ หรือย้ำเตือน โดยการกล่าวเชิงสาบานดังกล่าว แต่ไม่ได้มีเจตนาเพื่อหย่านางถ้านางกระทำเช่นนั้นจริงๆ ก็ไม่มีผลเป็นการหย่าเนื่องจากเขาไม่ได้ต้องการหย่านาง ”

(Ibn Taimiah, n.d.e. : 65-66)

การหย่าโดยล้อเล่น

การหย่าโดยขาดเจตนา เช่น การหย่าโดยล้อเล่น หรือการพลั้งเพลอนั้น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โค้ะครู และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนน้อย ยึดถือความเห็นของมัชฮับฮาฟิฮียัที่เห็นว่าการหย่าโดยล้อเล่นถือว่าการหย่าที่ถูกต้องและมีผลตามกฎหมายอิสลาม

อิหม่ามนะวารีย์กล่าวว่า

“ หากเขาล้อเล่น หรือเข้าใจว่านางเป็นคนอื่น ขณะนางอยู่ในที่มืด หรือไม่รู้วาระสิทธิ์ของนางหรือตัวแทนะสิทธิ์ ได้ทำการสมรสนางแก่เขา

แล้วการหย่านั้นมีผล ” (Al-Nawawi , 1995 : 332)

ส่วนครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่เห็นว่า การหย่าโดยการล้อเล่นเป็นการหย่าที่โมฆะและ ไม่มีผลตามกฎหมายอิสลามแต่ประการใดๆทั้งสิ้น

ตำรากฎหมายอิสลามที่ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ใช้ระบุไว้ว่า

“ เจตนาคือสิ่งที่ผู้กระทำประสงค์จากการกระทำของเขา การหย่าจึงเป็นการกระทำที่ต้องอาศัยเจตนา ส่วนผู้ล้อเล่นไม่มีเจตนา ” (Sabiq, 1995 : 389)

การหย่าขณะโกรธอย่างรุนแรง

ในขณะที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ใต้ครุและครุ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนหนึ่งเห็นว่า การหย่าขณะ โกรธอย่างรุนแรง เป็นการหย่าที่ถูกต้องและมีผลตามกฎหมายอิสลามทุกประการ

ตำรากฎหมายอิสลามที่มุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลาใช้ ให้เหตุผลว่าความหมายของคำพูดไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามความพึงพอใจ หรือความไม่พอใจของอารมณ์ มีหน้าที่ความโกรธยังเป็นตัวชี้ว่ามีเจตนาที่จะหย่าจริงๆ (Hauwas,1994:292)

ส่วนครุ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่เห็นว่า การหย่าโดยขณะ โกรธอย่างรุนแรง เป็นการหย่าที่โมฆะและ ไม่มีผลตามกฎหมายอิสลามแต่ประการใดๆทั้งสิ้น

ตำรากฎหมายอิสลามที่ครุสอนศาสนาอิสลามใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ใช้ระบุว่า ผู้ใดที่ควบคุมสติไม่ได้เนื่องจากความเมาหรือความโกรธ และผู้ที่ไม่มีเจตนาทุกรูปแบบ อยู่ในความหมายของผู้หย่าเพราะการถูกบังคับ (Al-San'ani,1994 : 260)

การหย่าขณะควบคุมสติไม่ได้เนื่องจากความเมา

มุสลิมในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เห็นว่า การหย่าขณะควบคุมสติไม่ได้เนื่องจากความเมาเป็นการหย่าที่ถูกต้องและมีผลตามกฎหมาย โดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ใต้ครุและครุ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนหนึ่งเห็นว่า เป็นการหย่าที่ถูกต้องและมีผลตามกฎหมาย

อิหม่ามนะวาวิยกกล่าวว่า

“ เมื่อคนๆหนึ่ง เจตนาทำให้สติสัมปชัญญะของตนหายไปเพราะ
สิ่งมีินเมา ไม่ว่าจะเป็น เครื่องดื่ม หรือยา การหย่าของเขามีผล

(Al-Nawawi , 1995 : 334)

ในขณะที่ครุ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นการหย่าที่โมฆะและ ไม่มีผลตามกฎหมายอิสลามแต่ประการใดๆทั้งสิ้น

117)

อิมนุคัยมียะฮู เห็นว่า การหย่าของคนเมาไม่มีผลทางกฎหมาย (Ibn Taimiah ,n.d.c.:

อัยเขากานีฮ์กล่าวว่

“ คนเมาที่ขาดสติสัมปชัญญะ การหย่าของเขาไม่มีผล เนื่องจาก การขาดคุณสมบัติพื้นฐานในการบังคับใช้กฎหมาย ศาสนาได้กำหนด โทษของเขาไว้แล้ว จึงไม่อนุญาตให้เราทำเกินบทลงโทษดังกล่าว โดย อาศัยเหตุผลของเรา ซึ่งจะทำให้มีการลงโทษเขาถึง 2 ข้อหา “(Al-Shau kani,n.d.:238)

2.1.1 สมมุติฐานที่ 1 การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของมุสลิมในจังหวัดสงขลา สามารถตอบสนองความจำเป็นด้านการดำเนินชีวิตครอบครัวและ มรดกในกรอบของกฎหมายอิสลามได้

จากปัญหาของการที่มุสลิมในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เปิด โอกาสให้ผู้หญิงที่ไม่ เต็มใจสมรสฟ้องร้องผู้ที่เกี่ยวข้อง การหย่าโดยไม่มีพยานหรือการพิจารณาเห็นชอบจากคณะ กรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดอันส่งผลทำให้เกิดปัญหา การไม่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า ปัญหาการหย่าสามเตาะด้ากในวาระเดียวกันที่ทำให้ สถาบันครอบครัวของมุสลิมในจังหวัดสงขลาขาดความมั่นคงและเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้อง กับแนวปฏิบัติในยุคของท่านศาสดา การหย่าโดยมีเงื่อนไข การหย่าขณะโกรธอย่างรุนแรง และ การหย่าโดยการล้อเล่น การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัด สงขลา จึงไม่สามารถตอบสนองความจำเป็นของสังคมมุสลิมในจังหวัดสงขลาในด้านการดำเนิน ชีวิตในกรอบของกฎหมายอิสลามได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผลการวิจัยจึงไม่สอดคล้องกับสมมติ ฐานที่ 1

2.2 วัตถุประสงค์ที่ 2 รายละเอียดต่างๆที่ต้องเพิ่มเติมในการใช้กฎหมายอิสลาม ลักษณะครอบครัวและมรดกของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด ใต้ คุรุและคุรุสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษารายละเอียดต่างๆที่ต้องเพิ่มเติม ในการ ใช้กฎหมาย อิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ปรากฏว่า จะต้องเพิ่มเติมราย ละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

องค์กรบริหารกฎหมาย

การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลามีลักษณะดังนี้

1. การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก อยู่ภายใต้การบริหารของ คณะผู้บริหารกฎหมายอิสลาม คือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด รับผิดชอบร่วม กรรมการอิสลามฝ่ายประนีประนอมข้อพิพาท โดยมีโต๊ะครูและผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาศาสนาอิสลามเป็นที่ปรึกษา

2. เป็นการ ใช้กฎหมายอิสลามจากคำรากลกฎหมายอิสลาม โดยมีได้มีการเรียบเรียงและ ยกร่างเป็นประมวลกฎหมาย

3. ปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการ บริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

3.1 พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540

3.2 ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินงาน และควบคุมดูแลการบริหารงานของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการ อิสลามประจำมัสยิด พ.ศ.2542

ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกฎหมาย ในการใช้กฎหมายอิสลามของมุสลิมใน จังหวัดสงขลา ได้แก่

1. ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
2. คณะกรรมการฝ่ายประนีประนอมข้อพิพาท
3. วะลีย์อาม
4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายอิสลามทั่วไป

สำหรับตำแหน่งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นตำแหน่งผู้นำมุสลิมในจังหวัดสงขลา ต้องทำหน้าที่บริหารกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ร่วมกับคณะกรรมการอิสลามฝ่ายประนีประนอมข้อพิพาท จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายอิสลามเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ว่าประธานกรรมการอิสลามในจังหวัดสงขลาทุกคน ตั้งแต่ประธานคนแรกคือ อัลมัรฮูม นายเซน อุตตัส อัลมัรฮูม นายมิตร วิชัยสาร และนายอาซิส พิทักษ์คุมพล ประธานคนปัจจุบันล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอิสลาม และมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่อิสลามกำหนด

ส่วนตำแหน่งวะลีอาม หรือวะลีอากิม ซึ่งได้แก่ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา โดยมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาทุกคนเป็นรองวะลีอามสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนได้

วะลีอามเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญตำแหน่งหนึ่ง ในการใช้กฎหมายอิสลาม ลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อให้สามารถใช้กฎหมายอิสลามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วะลีอามได้มาโดยวิธีการที่อิหม่ามทั้งหมดในจังหวัดสงขลาประชุม และลงมติแต่งตั้งให้ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ดำรงตำแหน่งวะลีอาม หลังจากนั้นประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ได้แต่งตั้งกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ทั้งหมดเป็นผู้ช่วย

ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายอิสลาม อันได้แก่ โต๊ะครู อาจารย์มหาวิทยาลัย และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

การบริหารกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา รูปแบบดังกล่าว เป็นการบริหารตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม และตามข้อกำหนดกฎหมายอิสลาม

หน้าที่การบริหารกฎหมายอิสลาม พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของอิหม่าม โดยมาตรา 37 กำหนดหน้าที่อิหม่ามที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก คือ

1. ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
2. แนะนำให้สัปบุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติ ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งศาสนา

อิสลามและกฎหมาย

ส่วนในทางปฏิบัติ การบริหารกฎหมายอิสลามของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด อิหม่ามมิได้ทำหน้าที่เพียงลำพัง แต่จะมีคอเต็บ และบิหลัน และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมทำหน้าที่ด้วยรูปแบบดังนี้

1. อิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน ทำหน้าที่บริหาร โดยมีอิหม่ามเป็นประธาน
2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด โต๊ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา

อิสลามเป็นที่ปรึกษา

เนื่องจากการใช้กฎหมายอิสลามของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด มิได้ดำเนินไปโดยเอกเทศ หากทว่ายังอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด การ

บริหารกฎหมายอิสลามของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จึงขึ้นอยู่กับกฎระเบียบของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ดังระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยวิธีดำเนินงานและการควบคุมดูแลการบริหารงานของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด พ.ศ. 2542 หมวด 6 ว่าด้วยการควบคุมดูแล โดยที่ระเบียบข้อ 32 และข้อ 33 ที่กำหนดไว้ว่า คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดควบคุมดูแล การบริหารงานของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักศาสนาอิสลาม และให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดร่วมกันวางระเบียบปฏิบัติภายในจังหวัด เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวเดียวกัน และให้มีการให้สัตยาบันไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย , 2542 : 81)

ส่วนการบริหารกฎหมายอิสลามของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด มีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. อิหม่าม คอเต็บ และมิหัลัน ทำหน้าที่บริหาร โดยมีอิหม่ามเป็นประธาน
2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ใต้ครุและครุ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นที่ปรึกษา
3. เป็นการใช้กฎหมายอิสลามจากตำรากฎหมายอิสลาม โดยมีได้มีการรวบรวมเป็นประมวลกฎหมาย
4. ปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย

เอกสารการจดทะเบียน

ด้านเอกสารการจดทะเบียน ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด มีการจดทะเบียนที่มีรายละเอียดเหมือนกัน 2 ประการคือ การจดทะเบียนสมรสและทะเบียนหย่า แต่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีเอกสารเพิ่มเติมจากของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด คือแบบการฟ้องร้องต่างๆดังนี้

สข.สส. 05 คำร้องเรียน

สข.สส. 04 ผู้ถูกร้องเรียน

สข.สส. 06 พยาน

สข.สส. 01 คำวินิจฉัย

ซึ่งเอกสารดังกล่าวนี้ไม่มีที่คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ส่วนลักษณะการใช้กฎหมายอิสลามค้ำเอกสารการจดทะเบียน ประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด มีการจดทะเบียนเหมือนกัน 2 ประการคือ การจดทะเบียนสมรสและทะเบียนหย่า แต่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีเอกสารเพิ่มเติมจากของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด คือแบบการฟ้องร้องต่างๆ

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จะมีการไต่สวนถึงคุณสมบัติของชาย หญิงที่จะทำการสมรส วะลีย์และพยาน เพื่อให้การสมรสถูกต้องตามข้อกำหนดของกฎหมายอิสลามทุกประการ

กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดใช้ กำหนดว่า การสมรสจะชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อ วะลีย์ของหญิงที่จะสมรสนั้น ได้ประกอบพิธีสมรส หรือมอบหมายให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายประกอบพิธีสมรสตามกฎหมายอิสลามแทน

ในการสอบสวนคุณสมบัติผู้ร่วมพิธีสมรส มีขั้นตอนที่ถูกต้องตามกฎหมายอิสลามเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับความจำเป็นของมุสลิมส่วนใหญ่ มีเพียงขั้นตอนการขอความยินยอมจากหญิงที่จะสมรส ที่ได้รับการให้ความสำคัญน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับวิธีการของท่านรอสูลุลลอฮฺ สอดคล้องฮะดีษอิวะฮ์ลัฎ

การจัดทำเอกสารสมรสของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. จะมีการไต่สวนเพื่อให้แน่ใจว่าการสมรสนั้นไม่ขัดกับกฎหมายอิสลาม โดยอาจเรียกพยานหรือให้แสดงหลักฐาน

2. พิจารณาขอบเขตอำนาจการประกอบพิธีสมรสของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

3. ไต่สวนถึงคุณสมบัติของชายหญิงที่จะทำการสมรส

4. ไต่สวนถึงคุณสมบัติของวะลีย์

5. ไต่สวนถึงคุณสมบัติของพยาน เมื่อพิจารณาคุณสมบัติผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแล้ว

6. ทำพิธีสมรสและจดทะเบียนสมรส

โดยก่อนที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด แล้วแต่กรณี จะประกอบพิธีสมรส จะมีการไต่สวนเพื่อให้แน่ใจว่าการสมรสนั้นไม่ขัดกับ

กฎหมายอิสลาม โดยอาจเรียกพยานหรือให้แสดงหลักฐาน ใต้วงจนถึงคุณสมบัติของชาย หญิงที่จะทำการสมรส วะลีและพยาน เพื่อให้การสมรสถูกต้องตามข้อกำหนดของกฎหมายอิสลามทุกประการ

ในการจดทะเบียนสมรส ผู้ประกอบพิธีสมรสจะต้องบรรยายละเอียดเกี่ยวกับการสมรสลงในทะเบียนสมรส และเก็บไว้เป็นหลักฐาน

หลังจากจดทะเบียนสมรสแล้ว คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดแล้วแต่กรณี ก็จะออกใบทะเบียนสมรสให้เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ส่วนการจดทะเบียนหย่าของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด มี 2 กรณี ได้แก่

1. การจดทะเบียนให้กับคู่กรณีที่มาทำการหย่า
2. การจดทะเบียนหย่ากับคู่กรณีที่หย่ากันแล้วตามคำพิง โดยปราศจากการเห็น

ชอบจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด แล้วแต่กรณี ในกรณีนี้คู่กรณีมาขอเอกสารรับรองการหย่าเท่านั้น

ในกรณีแรกผู้ที่จะทำการหย่าจะต้องสอบสวนจนแน่ใจว่า ทั้งสองฝ่ายยินยอมที่จะหย่าตามจำนวนเตะลักที่ได้ตกลงกัน ซึ่งอาจจะเป็นจำนวน 1 หรือ 2 หรือ 3 เตะลักก็ได้ แต่โดยปกติแล้วคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ทำการหย่าให้เพียง 1 เตะลักเท่านั้น

ส่วนกรณีที่ 2 นั้น การออกเอกสารรับรองการหย่านั้นเป็นการบันทึกตามข้อเท็จจริงของคู่กรณีที่ทำกรหย่า โดยที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ไม่สามารถพิจารณาเปลี่ยนแปลงได้อีก ไม่ว่าจะเป็จำนวนเตะลัก หรือการอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า

เนื่องจากการจดทะเบียนหย่าของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา หรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดแล้วแต่กรณี มิได้มีการออกระเบียบเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าให้กับคู่กรณีที่ทำกรหย่า ทำให้การอุปการะเลี้ยงดูครอบครัวหลังการหย่าของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดสงขลาเป็นปัญหาหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาจะต้องคิดหาทางกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า เพื่อแก้ปัญหากการไม่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมมุสลิมจังหวัดสงขลา

ส่วนการเพิกถอนการหย่าเมื่อสามีประสงค์ที่จะคืนดีกับภรรยา และได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการเพิกถอนการหย่าแล้ว คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพียงแต่รับรู้เท่านั้น โดยไม่ได้้ออกเอกสารยืนยันการกลับคืนดีให้กับคู่กรณีแต่อย่างใด

ปัญหาที่เกี่ยวกับการการจดทะเบียนหย่าของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดประสบคือ

1. การหย่าตามลำพังของสามีภรรยา
2. การไม่มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า

ในด้านเอกสารการจดทะเบียน นอกเหนือจากปัญหาดังกล่าว การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ตอบสนองความจำเป็นของสังคมมุสลิม ในการดำเนินชีวิตครอบครัวและมรดกภายใต้กรอบกฎหมายอิสลามได้

โต๊ะครูและครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เห็นพ้องกับรูปแบบการจัดการเอกสารเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โดยเห็นว่าเป็นการจัดการที่สามารถตอบสนองความจำเป็นของสังคมมุสลิมในด้านการดำเนินชีวิตครอบครัว ในกรอบของกฎหมายอิสลามได้เป็นอย่างดี

การพิจารณาคดีความ

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาได้ทำหน้าที่พิจารณาคดีความที่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา โดยการพิจารณาคดีความเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการอิสลามต่อไปนี้

1. ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
2. คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน
3. คณะวินิจฉัยข้อชี้ขาด

วิธีพิจารณาคดีความ

เมื่อเกิดเป็นข้อพิพาทของมุสลิมเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดก ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งในการพิจารณาคดีความที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่พิจารณาคดีความ ของประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มิได้กระทำโดยลำพัง หากถือว่าเป็นการร่วมพิจารณากับฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพิจารณาคดีความ บังเกิดความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

ส่วนคณะกรรมการอิสลามฝ่ายสืบสวนสอบสวน จะทำหน้าที่สืบสวนผู้ฟ้องร้อง ผู้ถูกฟ้องร้อง และพยานหลักฐาน และบันทึกผลการสืบสวนสอบสวนให้คณะวินิจฉัยตัดสินชี้ขาดต่อไป

หลังจากที่คณะกรรมการฝ่ายสืบสวนสอบสวนได้เสร็จสิ้นการสืบสวนสอบสวนแล้ว คณะวินิจฉัยจะทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยตัดสินคดีความให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอิสลาม

ในบางกรณี การวินิจฉัยตัดสินชี้ขาดคดีความ เป็นหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา

และในขั้นตอนการพิจารณาคดีความบางกรณี ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเห็นแนวโน้มของปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา ก็จะทำให้คู่กรณีทั้งสองตั้งอนุญาโตตุลาการ เพื่อป้องกันมิให้การใช้กฎหมายอิสลามขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ เนื่องจากบางคดีความเมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตัดสินแล้ว คู่กรณีที่ไม่พอใจในผลการตัดสินตามหลักกฎหมายอิสลาม ไม่ยอมรับผลการตัดสินและนำไปฟ้องร้องต่อศาลอีก ทำให้กฎหมายอิสลามขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ซึ่งกรณีที่ต้องตั้งอนุญาโตตุลาการมีจำนวนประมาณร้อยละ 10 ของจำนวนคดีความทั้งหมด

ส่วนคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ทำหน้าที่พิจารณาคดีความที่เป็นข้อพิพาทในเรื่องครอบครัวและมรดก คืออหฺมำม คอเต็บและบิห์ถัน โดยมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือโต๊ะครู และครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นที่ปรึกษา

เรื่องที่พิจารณาส่วนใหญ่คือ คดีความเกี่ยวกับการปกครอง การสมรสและการหย่า ส่วนคดีความเกี่ยวกับมรดก คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดส่วนใหญ่ มักจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้พิจารณา และคณะกรรมการมัสยิดส่วนน้อยรับพิจารณาเกี่ยวกับคดีมรดก

ในกรณีการพิจารณาคดีความที่ซับซ้อนต้องอาศัยการสืบสวนสอบสวนที่ยู่ยากหลายขั้นตอน คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้พิจารณา

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกฎหมาย เอกสารการจดทะเบียน การพิจารณาคดีความ ของ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกฎหมาย เอกสารการจดทะเบียน และการพิจารณาคดีความในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดสงขลา คือรูปแบบและวิธีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า

การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นปัญหา ทั้งในเนื้อหากฎหมายและรูปแบบการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู กฎหมายอิสลามกำหนดให้สามีจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ภรรยาที่ถูกลหย่า

จากการวิจัยปรากฏว่า มุสลิมในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ ไม่มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ผู้หญิงที่ถูกลหย่า ทั้งๆที่นักกฎหมายอิสลามทุกมัสยิดเห็นพ้องกันว่า สามีจะต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ภรรยา ขณะที่ภรรายังอยู่ในช่วงอิดคะฮฺรอจีย์ (Al-Jaziri, 1990 : 502 – 503)

สำหรับมุสลิมในจังหวัดสงขลาซึ่งถือปฏิบัติตามทัศนะของนักกฎหมายอิสลามมัซฮับชาฟีอี๊ จึงมิได้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าแก่ผู้หญิงที่อยู่ในอิดคะฮฺรอจีย์ เพราะบทบัญญัติของกฎหมายอิสลาม ตามทัศนะของนักกฎหมายอิสลามมัซฮับชาฟีอี๊ไม่กำหนดให้ปฏิบัติ และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการมัสยิด ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงก็ไม่ได้กำหนดระเบียบรูปแบบและวิธีการหย่าที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามบทบัญญัติของกฎหมายอิสลาม

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครู และครูสอนศาสนาอิสลามใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามถือปฏิบัติตามทัศนะของชาฟีอี๊ตามสายรายงานหนึ่ง ที่มีทัศนะว่า ค่าอุปการะเลี้ยงดูไม่รวมถึงยารักษาโรค (Al-Nawawi ,1995:74)

ในขณะที่ครูสอนศาสนาอิสลาม ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอีกคือ เห็นว่าค่ายาและค่าป่วยการทางการแพทย์รวมอยู่ในค่าอุปการะเลี้ยงดูที่สามีต้องจ่ายแก่ภรรยา เนื่องจากยารักษาโรคเป็นการป้องกันรักษาชีวิตจึงเป็นเสมือนค่าอุปการะเลี้ยงดูอื่นๆ

ตามกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครู และครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอีกคือเห็นว่า สามีที่มีความสามารถจะต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่

ภรรยาที่ถูกหย่า ในขณะที่ภรรยายังเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรที่ถือกำเนิดจากสามีผู้หย่า ไม่ว่าจะภรรยาที่ถูกหย่ามีสามีใหม่หรือไม่ก็ตาม

จากการวิจัยพบว่ามุสลิมในจังหวัดสงขลามีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ในกรณีที่ภรรยามีครรภ์และไม่มีครรภ์ และค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร เป็นจำนวนน้อยอย่างยิ่ง จนอาจกล่าวได้ว่าเกือบไม่มีการจ่ายเลย ทั้งในกรณีที่ภรรยาที่ถูกหย่ามีครรภ์หรือไม่มี การอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ในความดูแลของภรรยาที่ถูกหย่าก็มีน้อยอย่างยิ่ง และไม่มีการจ่ายค่าน้ำนมแก่ผู้ให้น้ำนมบุตร

แนวปฏิบัติในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัว ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในกรณีดังกล่าว เป็นไปตามแนวคิดและการศึกษา ซึ่งสอดคล้องโดยสมบูรณ์กับแนวคิดของโต๊ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วน แต่แตกต่างกับแนวคิดของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว

ส่วนการจ่ายมรดกอะฮ์ลุลบิดาที่กฎหมายอิสลามบัญญัติให้สามีจะต้องจ่ายให้แก่ภรรยาที่ถูกหย่า มุสลิมในจังหวัดสงขลาไม่มีการจ่ายมรดกอะฮ์ลุลบิดาหลังการร่วมประเวณี แต่การจ่ายมรดกอะฮ์ลุลบิดาในกรณีหย่าก่อนการร่วมประเวณี มุสลิมในจังหวัดสงขลามีการปฏิบัติสอดคล้องกับบทบัญญัติกฎหมายอิสลามทุกประการ

จากปัญหาการไม่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่หญิงที่ถูกหย่า ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหลังการหย่า และการไม่จ่ายมรดกอะฮ์ลุลบิดาหลังการหย่า โดยเมื่อการหย่าเกิดขึ้นคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด กำหนดเพียงให้มีการแจ้งต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เพื่อจดทะเบียนหย่าเท่านั้น ส่วนการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า ทั้งในกรณีที่ภรรยามีครรภ์หรือไม่มีครรภ์ การอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ในความดูแลของภรรยา คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โต๊ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา เห็นพ้องต้องกันในหลักการว่า การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ผู้หญิงที่ถูกหย่าเป็นวาญิบ แต่ยังไม่ีระเบียบขององค์กรอิสลามทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ ระดับจังหวัด หรือระดับท้องถิ่น ที่กำหนดให้มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าที่ชัดเจนแน่นอน การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าจึงเป็นไปตามความสมัครใจของผู้หย่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการอนุญาตให้มีการหย่าตามลำพัง โดยขาดการร่วมพิจารณาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หรือแม้กระทั่งการหย่าที่กระทำผ่านคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดหรือคณะกรรมการ อิสลาม

ประจำจังหวัด โดยไม่มีการตกลงเรื่องการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า เมื่อเกิดการหย่าแล้ว หากไม่มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ผู้หญิงที่ถูกหย่าจะไม่มีทางเลือกหรือขอค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ชายที่หย่า โดยส่วนใหญ่คิดว่าต้องการให้เรื่องราวทุกอย่างจบสิ้นลงไป ทำให้ผู้หญิงเสียสิทธิที่พึงได้รับตามบทบัญญัติของกฎหมายอิสลาม หลังการหย่าแล้ว คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีการทะเบียนหย่าเท่านั้น จึงไม่เป็นการเพียงพอต่อความจำเป็นต่อการดำเนินครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ในกรอบของกฎหมายอิสลาม ดังนั้น สาเหตุของปัญหานี้คือ การขาดระเบียบกำหนดรูปแบบการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าและระเบียบการจ่ายมรดกอะฮ์ลุลบัยตฺ

2.2.1 สมมุติฐานที่ 2 การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลายังไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบันเนื่องจากยังขาดรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบังคับใช้

จากปัญหาการไม่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ผู้หญิงที่ถูกหย่า ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหลังการหย่า และการจ่ายมรดกอะฮ์ลุลบัยตฺ การไม่มีระเบียบขององค์กรอิสลามทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ ระดับจังหวัดหรือระดับท้องถิ่น ที่กำหนดให้มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าที่ชัดเจนแน่นอน การจ่ายมรดกอะฮ์ลุลบัยตฺ และปัญหาที่สับสนที่แตกต่างกันของมัซฮับต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลาจึงไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบันเนื่องจากยังขาดรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบังคับใช้ ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2

2.3 วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัญหาในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด ใต้ครูและครูสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาปัญหาในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ด้านการใช้โดยไม่มีกฎหมายรองรับ ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

การใช้โดยไม่มีกฎหมายรองรับ

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

โต๊ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เห็นควรให้มีการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา โดยมีกฎหมายรองรับ เนื่องจากสาเหตุที่ทำให้มุสลิมในจังหวัดสงขลา ไม่สามารถใช้กฎหมายอิสลามได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหลายประการด้วยกัน ประการหนึ่งคือการไม่มีกฎหมายรองรับ

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว การไม่มีกฎหมายรองรับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ยังทำให้ไม่สามารถใช้กฎหมายอิสลามอย่างเต็มประสิทธิภาพได้ จากข้อมูลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาปรากฏว่า มีชาวมุสลิมที่มีปัญหาการยอมรับคำตัดสินของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ประมาณร้อยละ 10 ทำให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาต้องให้คู่กรณีทั้งสองตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้น เพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม

ชาวมุสลิมร้อยละ 10 เหล่านี้ ยังไม่ได้รวมถึงกรณีที่คู่กรณีที่เป็นมุสลิมทั้งสองฝ่ายที่เป็นคดีความกันในเรื่องครอบครัวและมรดก และได้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล โดยไม่ได้นำมาร้องเรียนต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาตัดสินคดีความ

นอกจากนั้นแล้วการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ที่ไม่มีกฎหมายรองรับ ทำให้เกิดเป็นปัญหาในการพิจารณานำหลักกฎหมายอิสลามมาใช้ตัดสินคดีความ เนื่องจากกฎหมายอิสลามที่ใช้ อยู่ในตำราต่างๆที่มีเนื้อหากว้าง และมีทัศนะที่แตกต่างกันในบางกรณี การพิจารณาคดีความ โดยการนำกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก มาปรับใช้กับคดีความจึงขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายอิสลาม ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและที่ปรึกษาเป็นสำคัญ

ส่วนในด้านรูปแบบการบริหาร เนื่องจากไม่มีกฎหมายที่กำหนดรูปแบบการบริหารกฎหมายที่ชัดเจนทำให้การบริหารกฎหมายมีรูปแบบที่ไม่แน่นอน ตั้งแต่ผู้รับผิดชอบการบริหารกฎหมายโดยตรง ผู้วินิจฉัยกฎหมาย การเก็บเอกสารหลักฐาน ศักดิ์ของเอกสารที่ออกให้ โดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เนื่องจากกรณีที่ไม่มีกฎหมายรองรับการใช้กฎหมายอิสลาม กรรมการผู้ที่รับผิดชอบเรื่องต่างๆเหล่านี้ หลังจากที่หมดวาระการดำรงตำแหน่งก็ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ต้องมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบขึ้นมาใหม่ ทำให้งานต่างๆเหล่านี้ขาดความแน่นอน ไม่สามารถพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้ เมื่อครบวาระทุกอย่างต้องเริ่มต้นใหม่ทุกครั้งไป ทำให้ผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถด้านนี้ ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ได้รับขณะทำงานในตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวได้

2.3.1 สมมุติฐานที่ 3 การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของมุสลิมในจังหวัดสงขลาปัจจุบันประสบกับอุปสรรคหลายประการเนื่องจากขาดกฎหมายรองรับ การไม่มีกฎหมายรองรับการใช้กฎหมายอิสลามทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการสมรส และการหย่าของมุสลิมในจังหวัดสงขลา ดังต่อไปนี้

1. มีความไม่สะดวกในการพิจารณาคดีความ เนื่องจากคำรากฎหมายอิสลามที่มุสลิมในจังหวัดสงขลาใช้ เป็นคำรากฎหมายอิสลามที่มีเนื้อหากว้าง
 2. การพิจารณาคดีความ การบริหารกฎหมาย มีรูปแบบที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความพร้อมและศักยภาพของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการมัสยิดเป็นสำคัญ
 3. ไม่สามารถใช้ประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถในการใช้กฎหมายอิสลามของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ได้ โดยเฉพาะตำแหน่งที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ เช่น ผู้สืบสวนสอบสวน ผู้พิจารณาตัดสินคดีความ ฝ่ายธุรการ เป็นต้น
 4. มุสลิมบางส่วนไม่ยอมรับการตัดสินคดีความตามกฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาและคณะกรรมการมัสยิด ด้วยสาเหตุนี้ทำให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ได้ะครูและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เห็นพ้องต้องกันว่าควรมีกฎหมายรับรองการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา
- การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก ของมุสลิมในจังหวัดสงขลาปัจจุบันประสบกับอุปสรรคหลายประการ เนื่องจากการขาดกฎหมายรองรับ ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ 3